

ŠIAULIŲ KULTŪROS CENTRAS

3	0	2	2	9	6	7	1	1

(įstaigos kodas)

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮVADINĖ INSTRUKCIJA Nr. 1

I. BENDROS ŽINIOS

1. Šiaulių kultūros centras – ribotos civilinės atsakomybės, įstatymų nustatyta tvarka į steigtas viešasis juridinis asmuo, kuris kuria menines programas, plėtoja šviečiamąją (edukacinę), pramoginę veiklą, puoselėja mėgėjų meną, etninę kultūrą, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuoja profesionaliojo meno sklaidą. Šiaulių kultūros centras (toliau – Centras) įgyvendina Savininko funkcijas ir yra išlaikomas iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto asignavimų, turi sąskaitą banke ir antspaudą su savo pavadinimu.
2. Centras vadovaujasi Lietuvos Respublikos konstitucija, Civiliniu kodeksu, Darbo kodeksu, biudžetinių įstaigų įstatymu, Kultūros centrų, ministerijos įstatymais, kitais teisės aktais.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

3. Profesinės rizikos veiksniai:
  - 3.1. netvarkingos darbo vietos, slidžios, nelygios grindys, slidūs laiptai, užkrauti judėjimo takai;
  - 3.2. elektros srovė, statinis elektros krūvis;
  - 3.3. netvarkingai sukrauti įvairūs reikmenys, galintys virsti ar nukristi;
  - 3.4. netvarkingi įrenginiai, įrankiai, neuždengtos judančios jų dalys, aštrūs darbo įrankiai;
  - 3.5. galimos infekcijos nuo sergančių žmonių;
  - 3.6. dirbant su transporto priemonėmis vairavimo klaidos, blogos oro sąlygos;
  - 3.7. biologinis pavojus renginių, užsiėmimų lauke metu;
  - 3.8. nervinė įtampa – dėl dėmesio paskirstymo lankytojams, dalyviams;
  - 3.9. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
  - 3.10. triukšmas;
  - 3.11. galimas krovinių tvarkymas rankomis;
  - 3.12. netinkamas mikroklimatas (temperatūra, ventiliacija ir t.t.) darbo vietoje.
4. Kad išvengtų pavojingų ir kenksmingų veiksnių, turinčių įtakos sveikatai, būtina:
  - 4.1. mokėti saugiai dirbti, žinoti ir vykdyti darbų saugos, gaisrinės saugos, higienos, gamtosaugos, etikos, kelių eismo taisyklių reikalavimus;
  - 4.2. laikytis įrenginių saugaus naudojimo taisyklių, nedirbti su netvarkingomis darbo priemonėmis;
  - 4.3. kai reikia, dėvėti darbo drabužius ir kitas asmenines apsaugos priemones.
5. Darbuotojai, kurie gali būti veikiami profesinės rizikos veiksnių, privalo pasitikrinti sveikatą prieš įsidarbinti, o dirbdami tikrintis periodiškai, pagal Centre patvirtintą darbuotojų sveikatos patikrinimų grafiką. Vidutinį darbo užmokestį už sugaištą patikrinimui laiką apmoka darbdavys.
6. Darbuotojas, atsisakęs nustatytu laiku pasitikrinti sveikatą, nušalinamas nuo darbo, jam nemokamas darbo užmokestis. Toks atsisakymas laikomas šiurkščiu darbo drausmės pažeidimu.
7. Priklausomai nuo darbo vietoje veikiančių pavojingų bei kenksmingų veiksnių, gali būti išduodami darbo drabužiai, kitos asmeninės apsaugos priemonės.

III. DARBDAVIO PAREIGOS IR TEISĖS GARANTUOJANT DARBUOTOJAMS SAUGIAS IR SVEIKAS DARBO SĄLYGAS

8. Centro direktorius ir jo įgalioti asmenys privalo laikytis ir vykdyti „Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo“ ir saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus:
  - 8.1. įvertinti galimą riziką darbuotojų saugai ir sveikatai;
  - 8.2. supažindinti su „Darbo tvarkos taisyklėmis“, instruktuoti ir mokyti darbuotojus saugiai dirbti;
  - 8.3. sudarant darbo sutartį ir vėliau periodiškai, pakitus darbo procesui, informuoti darbuotojus apie pavojingus, kenksmingus ir kitus rizikos veiksnius darbo vietose ir jų poveikį sveikatai;
  - 8.4. kontroliuoti, kaip darbuotojai laikosi saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimų;
  - 8.5. aprūpinti darbo vietas saugiais įrenginiais, diegti saugius darbo bei technologinius procesus, aprūpinti darbuotojus saugos darbe priemonėmis, tinkamai įrengti gamybinės buitines patalpas;
  - 8.6. organizuoti medicinos paslaugas ir darbuotojų sveikatos patikrinimus;
  - 8.7. nustatyta tvarka pranešti apie nelaimingus atsitikimus, profesines ligas, sudaryti sąlygas jų priežastims iširti ir atlyginti žalą už pakenktą sveikatą;
  - 8.8. sudaryti sąlygas saugos ir sveikatos organizacinėms struktūroms funkcionuoti;
  - 8.9. organizuoti darbuotojų darbą pagal fiziologiškai pagrįstą darbo ir poilsio režimą;
  - 8.10. nustatyta tvarka organizuoti darbo aplinkos ir darbo vietų tyrimus, kolektyvinių ir individualių saugos priemonių bandymus;
  - 8.11. atsižvelgiant į invalidumą nustatančios komisijos išvadą, perkelti darbuotoją į kitą darbą;
  - 8.12. nustatyta tvarka apdrausti darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų;
  - 8.13. tvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, saugaus darbų atlikimo taisykles ir kt.
9. Kad būtų užtikrinta darbuotojų sauga ir sveikata darbe, Centro direktoriui turi teisė:
  - 9.1. reikalauti, kad darbuotojai laikytųsi saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimų;
  - 9.2. darbuotojams, pažeidusiems saugos ir sveikatos instrukcijas, skirti drausmines nuobaudas, nustatyta tvarka reikalauti atlyginti padarytą žalą;
  - 9.3. laikinai nušalinti nuo darbo, už tą laiką nemokant darbo užmokesčio arba atleisti iš darbo darbuotoją, jei jis šturkščiai pažeidžia darbo drausmę: darbo metu yra neblavus, apsvaigęs nuo narkotinių ar toksinių medžiagų arba jis, nepaisydamas Centro direktoriaus ar jo įgalioto asmens įspėjimo, sąmoningai nesilaiko saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų;
  - 9.4. reikalauti iš kitų įmonių atlyginti nuostolius, patirtus dėl to, kad įsigyta produkcija, projektai arba gautos paslaugos neatitiko saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų;
  - 9.5. patys darbuotojai gali dalyvauti arba įpareigoti kitus Centro darbuotojus dalyvauti Valstybinės darbo inspekcijos tikrinimuose, susipažinti su tikrinimo medžiaga;
  - 9.6. nustatyti įmonėje griežtesnius reikalavimus nei saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Šie reikalavimai neturi prieštarauti LR įstatymams, saugos ir sveikatos norminiams teisės aktams;
  - 9.7. dalį darbdavio teisių ir pareigų saugos ir sveikatos darbe klausimais perduoti kompetentingiems darbuotojams.

IV. DARBUOTOJO TEISĖS IR PAREIGOS, ATLIEKANT DARBO SUTARTIMI SULYGTĄ DARBĄ

10. Darbuotojas privalo:
  - 10.1. rūpintis kitų darbuotojų sauga, sveikata, vykdyti saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus;
  - 10.2. laikytis mašinų, mechanizmų, įrenginių eksploatavimo taisyklių, saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimų, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis;
  - 10.3. dirbti apsirengus darbo drabužiais ir darbo avalyne, naudoti individualios ir kolektyvinės saugos priemonės, kai to reikalauja saugos ir sveikatos instrukcijos;
  - 10.4. imtis priemonių ir pagal galimybes bei kompetenciją pašalinti priežastis, galinčias sukelti traumas ir avarijas, apie tai nedelsiant informuoti Centro direktorių;
  - 10.5. informuoti Centro direktorių apie darbo metu gautas traumas, sveikatos sutrikimus;
  - 10.6. nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;

10.7. vykdyti asmenų bei pareigūnų, kontroliuojančių saugą ir sveikatą, teisėtus reikalavimus.

11. Darbuotojas turi teisę:

11.1. reikalauti, kad Centro direktorius užtikrintų darbuotojų saugą ir sveikatą, įrengtų kolektyvinės apsaugos priemones, aprūpintų darbo drabužiais, avalyne, individualios saugos priemonėmis;

11.2. sužinoti apie jų darbo aplinkoje esančius sveikatai kenksmingus, pavojingus veiksnius;

11.3. susipažinti su išankstinių ir periodinių sveikatos tikrinimų rezultatais, nesutikus su patikrinimo rezultatais, sveikatą patikrinti pakartotinai;

11.4. įgalioti darbuotojų atstovą, ar pačiam tartis su darbdaviu dėl saugos ir sveikatos gerinimo;

11.5. atsisakyti dirbti, jeigu yra pavojus sveikatai ir gyvybei, o taip pat dirbti tuos darbus, kuriuos saugiai dirbti nėra apmokytas;

11.6. nustatyta tvarka reikalauti atlyginti žalą, padarytą sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

11.7. iškilus klausimų dėl saugos ir sveikatos, kreiptis į darbuotojų atstovą, darbdavį ar jo įgaliotą asmenį, Valstybinę darbo inspekciją ar kitą valstybės instituciją.

V. DARBUOTOJO PAREIGOS IR VEIKSMAI, ĮVYKUS NELAIMINGAM ATSTITIKIMUI DARBE, AVARIJAI, INCIDENTUI, KILUS GAISRUI

12. Pranešimų apie įvykius darbe, dėl kurių darbuotojai patiria žalą sveikatai (įvykis darbe), nelaimingus atsitikimus pakeliui į darbą ar iš darbo, įvykių darbe ir nelaimingų atsitikimų pakeliui į darbą ar iš darbo tyrimo, apskaitos, tyrimo dokumentų saugojimo, skundų, susijusių su tyrimu, nagrinėjimo tvarką nustato „Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai“, patvirtinti 2004-09-02 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1118 (2014-09-03, nutarimo Nr. 913 redakcija):

12.1. darbuotojas, nukentėjęs dėl įvykio darbe, nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą ar iš darbo, jeigu pajėgia, taip pat asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti padalinio vedėjui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai arba darbuotojų saugos ir sveikatos specialistui (jei reika ir, jei gali, iškviesti greitąją medicinos pagalbą bendruoju pagalbos telefonu 112);

12.2. Centro direktorius ar padalinio vedėjas, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, darbo vietą ir įrenginių būklę iki nelaimingas atsitikimas bus iširtas, turi išsaugoti tokius, kokie buvo nelaimingo atsitikimo darbe metu. Būtinus pakeitimus galima daryti, jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ir sveikatai, bet tai turi būti raštu ir grafiškai įforminta (nufotografuota, nufilmuota), surašytas aktas;

12.3. nukentėjęs asmuo arba jo atstovas nustatyta tvarka gali dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, turi teisę susipažinti su nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo medžiaga, gauti nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo aktą, tyrimo rezultatus ir išvadas gali apskusti vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriumi ir teismui;

12.4. įvykį darbe, nelaimingą atsitikimą pakeliui į darbą ar iš darbo tiria darbdaviui atstovaujančio asmens įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu patvirtinta dvišalė komisija, sudaryta iš vienodo skaičiaus darbdavio atstovų ir darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai. Nelaimingą atsitikimą pakeliui į darbą, vykstant iš vienos darbovietės į kitą, tiria darbdavio, pas kurį vykstama, sudaryta komisija. Atliekant tyrimą gali dalyvauti nukentėjęs darbuotojas arba jo įgaliotas asmuo. Įvykis darbe ar nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo, ištiriamas per 10 darbo dienų po to, kai įvyksta;

12.5. įvykį darbe, dėl kurio sunkiai pakenkiama darbuotojo sveikatai ar darbuotojas miršta, tiria Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius, dalyvaujant darbdavio atstovui ir darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai. Įvykis darbe, dėl kurio sunkiai pakenkiama darbuotojo sveikatai ar darbuotojas miršta, ištiriamas per 20 d. dienų nuo pranešimo Valstybinėje darbo inspekcijoje gavimo;

12.6. įvykį darbe, dėl kurio miršta 3 ir daugiau darbuotojų, tiria komisija. Šios komisijos pirmininkas yra vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vedėjas, to skyriaus 2 inspektoriai. Atliekant tyrimą dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovo (-ų) skirti asmenys. Tiriant įvykį gali dalyvauti Fondo valdybos teritorinio skyriaus atstovai;

12.7. atskirais atvejais, atsižvelgiant į tyrimo sudėtingumą, kai būtina gauti duomenis iš tam tikrų institucijų ar įstaigų, kai įvykis darbe, nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo, įvykęs už Lietuvos Respublikos ribų, tyrimo trukmė gali būti pratęsta;

12.8. įvykio darbe aplinkybės, priežastinis ryšys su darbu, priežastys ir darbuotojų saugą ir sveikatą, darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai ištiriami ir aprašomi nelaimingo atsitikimo darbe N-1 formos akte, vadovaujantis Įvykių darbe ir nelaimingų atsitikimų pakeliui į darbą ir iš darbo pildymo metodiniais nurodymais;

12.9. lengvo nelaimingo atsitikimo darbe N-1 formos aktą, dalyvaujant darbuotojų atstovui (-ams) saugai ir sveikatai, užpildo darbdavio į dvišalę komisiją paskirtas atstovas, aktą pasirašo tyrusios komisijos nariai. Įsigaliojęs aktas pateikiamas darbdaviui susipažinti. Darbdavys ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio akto gavimo su juo susipažįsta, jį pasirašo (jei nepasirašo, pateikia tyrėjui raštą, su nurodyta priežastimi). Darbdavys nedelsdamas grąžina N-1 formos aktą tyrėjui;

12.10. N-2 formos aktus užpildo darbdavio į dvišalę komisiją paskirtas atstovas, aktą pasirašo įvykį tyrusios komisijos nariai ir atliekant tyrimą dalyvavę asmenys, darbdaviui atstovaujantis asmuo ir nukentėjęs darbuotojas arba jo įgaliotas asmuo;

12.11. įvykis darbe ar nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo, jei nukentėjęs nepranešė nustatyta tvarka arba neteko darbingumo ne iš karto, ištiriamas per 10 darbo dienų nuo nukentėjusio darbuotojo arba jo įgalioto asmens ar jo šeimos atstovo rašytinio prašymo darbdaviui ištirti įvykį darbe ar nelaimingą atsitikimą pakeliui į darbą ar iš darbo gavimo (kai tiriama Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius - per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo). Prašymai gali būti pateikti per 6 mėnesius nuo įvykio darbe ar nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą ar iš darbo dienos.

13. Pranešimo apie įtariamą profesines ligas, profesinių ligų priežasčių tyrimo, profesinių ligų nustatymo, registravimo ir apskaitos tvarką nustato Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatai (2014-09-03 LRV nutarimo Nr.881 redakcija).

14. Darbuotojas, įtaręs, kad susirgo ūmia profesine liga, ar asmuo, matęs įvykį ar jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti skyriaus vedėjui ar direktoriui atstovaujančiam asmeniui, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai arba darbuotojų saugos ir sveikatos specialistui.

15. Darbdavys, sužinojęs ar įtaręs, kad darbuotojas susirgo ūmia profesine liga, nedelsdamas privalo suteikti darbuotojui pirmą pagalbą, jei reikia, pasirūpinti, kad būtų iškviesta greitoji medicinos pagalba, pranešti Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, visuomenės sveikatos centrui apskrityje ir socialinio draudimo fondo valdybos skyriui, kur šis apdraustas socialiniu draudimu.

16. Avarijos tiriama vadovaujantis 2004-08-17 nutarimu Nr. 966 „Pramoninių avarijų prevencijos, likvidavimo ir tyrimo nuostatais (LRV 2008 m. rugsėjo 10 d., Nr. 913 redakcija).

17. Didelė pramoninė avarija – nenumatytas staigus įvykis (sprogimas, gaisras arba didelio kiekio pavojingų medžiagų išsiveržimas į aplinką), kuris įvyksta, kai eksploatuojant pavojingą objektą įvykiai tampa nekontroliuojami, sukelia tiesioginį ar uždelstą didelį pavojų gyventojams, aplinkai pavojingame objekte ar už jo ribų, taip pat susijęs su viena ar keliomis pavojingomis medžiagomis.

18. Avarijos gali būti:

18.1. ribotos – įvykis pavojingo objekto padalinyje (ceche, technologinėje linijoje ir kt.), kurio padariniai nekelia grėsmės žmonėms ir aplinkai ir likviduojami savo jėgomis;

18.2. vietinės – įvykis, kurio padariniai kelia grėsmę žmonėms ir aplinkai už objekto teritorijos ribų yra likviduojamos, pasitelkus specialiąsias tarnybas;

18.3. regioninės – kurių padariniai išplinta už objekto teritorijos ribų, sukelia grėsmę žmonėms ir aplinkai, likviduojami pasitelkus specialiąsias ir kitas gelbėjimo pajėgas.

19. Už avarijos pavojingame objekte padarinių lokalizavimą ir likvidavimą, taip pat gelbėjimo ir kitų neatidėliotinių darbų atlikimą atsakingas Centro direktorius.

20. Pavojingo objekto darbuotojai, pastebėję susidariusią avarinę situaciją, arba įvykusią avariją, turi nedelsiant apie tai pranešti objekto budėtojui, kuris tuojau pat apie tai turi pranešti Centro direktoriui, perspėti darbuotojus, avarines tarnybas, imtis skubių priemonių, kad būtų lokalizuoti avarijos padariniai ir apsaugoti žmonės, iškviešti specialiąsias tarnybas.

21. Kilus gaisrui, iškviešti ugniagesius bendruoju pagalbos telefonu 112, organizuoti gaisro gesinimą turimomis priemonėmis, pranešti Centro direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui.

22. Medicininės pagalbos suteikimui kreiptis į artimiausią medicininį punktą ar miesto polikliniką. Visais atvejais, kai kyla įtarimas, kad trauma gresia sveikatai ar gyvybei, nedelsiant kviešti greitąją medicininę pagalbą bendruoju pagalbos telefonu 112.

23. Pirmajai pagalbai teikti Centre turi būti patalpos, į kurias galima lengvai patekti su neštuvais.

24. Pirmosios pagalbos rinkinys turi būti paženklintas, gerai matomoje vietoje, lengvai pasiekiamas. Rinkinys turi būti nuolat atnaujinamas ir papildomas.

VI. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ORGANIZAVIMAS

25. Už sveikas ir saugias darbo sąlygas atsako Centro direktorius. Įgyvendindamas šią pareigą, darbdavys imasi priemonių, būtinų darbuotojų saugai užtikrinti ir sveikatai apsaugoti. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės Centre finansuojamos įstaigos lėšomis.

26. Kad užtikrinti saugias ir sveikas darbo sąlygas, Centro direktorius steigia darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą/samdo specialistą saugos darbe tarnybos funkcijoms atlikti arba šias funkcijas atlieka pats.

27. Paskirto ar pasamdyto specialisto pareiga yra rūpintis Centro darbuotojų sauga ir sveikata. Šis asmuo už savo darbą tiesiogiai atsiskaito darbdaviui.

28. Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnyba vadovaujasi LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymu, kitais darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktais, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais dokumentais, kolektyvine sutartimi, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos nuostatais.

29. Ši tarnyba, vadovaudamasi Centro direktoriui nustatyta vidine darbuotojų saugos ir sveikatos būklės priežiūros ir kontrolės tvarka Centre, sprendžia nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų prevencijos klausimus, bendradarbiaudama su Centro struktūrinių padalinių vedėjas ir darbuotojais, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos komitetu, darbuotojų atstovais.

30. Centro direktorius organizuoja darbą Centre, nustato darbo ir poilsio režimą, darbo apmokėjimą taip, kad būtų sudarytos sąlygos, skatinančios darbuotojus laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų. Organizuoja darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę Centre. Tuo tikslu:

30.1. įvertina darbuotojų saugos ir sveikatos būklę (kaip darbo priemonės, darbo vietos, darbo sąlygos, darbo pobūdis, darbo ir poilsio režimas atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktu nustatytus reikalavimus), nustato darbo vietų gerinimo priemones.

30.2. nustato darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi kontrolės tvarką Centre.

31. Centro direktorius, nustatydamas darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės sistemą Centre, ją svarsto su darbuotojų atstovais, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetu ir juos informuoja apie įpareigojimus, duotus padalinių vedėjams dėl darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės ir priemonių įgyvendinimo Centre, padaliniuose, darbo vietose.

32. Darbuotojų susirinkime renkami darbuotojų atstovai, turintys įgaliojimus atstovauti darbuotojams ir rūpintis jų sauga ir sveikata.

33. Darbuotojų atstovai (patikėtiniai) atlieka šias funkcijas:

33.1. dalyvauja įgyvendinamose priemonėse darbuotojų saugai ir sveikatai Centre gerinti;

33.2. dalyvauja steigiant Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą ir jos veikloje;

33.3. dalyvauja, išduodant darbuotojams asmenines apsaugos priemones, kontroliuoja jų naudojimą. Atstovauja darbuotojų interesams tiriant nelaimingus atsitikimus, profesines ligas ir incidentus;

33.4. darbdavio ar padalinio vedėjo nurodymu informuoja darbuotojus apie kilusius pavojus, nurodo priemones kaip jų išvengti, esant pavojui, padeda darbuotojams pereiti į saugias vietas.

34. Darbuotojų atstovų (patikėtinių) teisės:

34.1. sudaryti kolektyvines sutartis, kontroliuoti jų vykdymą;

34.2. teikti pasiūlymus darbdaviui dėl darbo organizavimo;

34.3. organizuoti ir valdyti streikus;

34.4. teikti pasiūlymus valstybės ir savivaldybės institucijoms;

34.5. saugoti darbuotojų teises sudarant ir vykdant Centro pirkimo-pardavimo sandorius;

34.6. gauti informaciją iš darbdavio apie Centro ekonominę padėtį bei numatomas permainas, kurios galėtų paveikti darbuotojų padėtį;

34.7. skųsti teismui darbdavio veiksmus, prieštaraujančius teisės normoms.

35. Centro direktorius užtikrina darbuotojams pirmąją pagalbą ir, jei reikia, greitąją medicinos pagalbą, nelaimingų atsitikimų darbe, ūmių susirgimų darbe atvejais.

36. Centro direktorius organizuoja darbuotojų, susirgusių darbo vietoje arba nukentėjusių nuo traumų, gabenimą į sveikatos priežiūros įstaigas, kai nebūtina kviesti greitosios medicinos pagalbos.

37. Kiekvienas darbuotojas privalo žinoti kaip ir mokėti elgtis nelaimingo atsitikimo atveju, suteikiant pirmąją pagalbą nukentėjusiam, iki atvyks medicininės pagalbos darbuotojai.

VII. EVAKUACIJOS KELIAI, PRIEŠGAISRINĖS IR PIRMOSIOS PAGALBOS PRIEMONĖS IR JŲ IŠDĖSTYMO VIETOS

38. Visi evakuaciniai praėjimai ir išėjimai turi būti neužkrauti, paruošti žmonėms evakuoti. Visos evakuacinės durys turi lengvai atsidaryti evakuacijos kryptimi. Draudžiama jas užkalti ar užrakinti iš lauko. Iš vidaus durys turi lengvai atsidaryti bet kuriuo paros metu.

39. Evakuacijos keliuose draudžiama rengti sraigtinius laiptus, siaurėjančias pakopas, stumdomas ir automatiškai atsidarancias duris (išskyrus tas, kurias galima atidaryti rankomis), vartus, sukamąsias duris bei kryžmes.

40. Evakuacijos keliuose ir praėjimuose draudžiama įrengti slenksčius, užtvartas, naudoti degias medžiagas sienų, lubų apdailai. Koridorių grindys gali būti įrengiamos iš degių sunkiai užsiliepsnojančių medžiagų ir dengiamos mažai toksiška danga, kuria liepsna plinta lėtai. Grindų danga turi būti pritvirtinta.

41. Koridoriuose, laiptinėse ir ant evakuacinių durų turi būti nurodomieji ženklai „IŠĖJIMAS“, rodantys išėjimo kryptį ir tvirtinami ne žemiau kaip 2-2,5 m. virš grindų.

42. Pirminės gaisro gesinimo priemonės ir priešgaisriniai įrenginiai turi būti nesugedę, įrengti matomoje vietoje ir nuolat paruošti darbui.

43. Gaisro gesinimo priemonės ir jų naudojimo taisyklės:

43.1. paprasčiausios priemonės gaisrui gesinti yra vanduo, smėlis arba žemės, gesintuvai, nedegių medžiagų apdangalai ir net medžio šakos ar drabužiai;

43.2. bendroji taisyklė – pirmiausia reikia užkirsti kelią ugniai plisti, gesinti gaisrą reikia intensyviausio degimo vietoje gesinimo priemonėmis veikiant ne liepsną, o degantį paviršių.

43.3. benzino, žibalo, degančios instaliacijos, organinių alyvų, tirpiklių negalima gesinti vandeniu. Juos reikia gesinti miltelių, angliarūgštės gesintuvais, užberiant smėliu, žemėmis, jei gaisro židyns nedidelis – uždengti nedegios medžiagos apdangalu, vandeniu sušlapintu audeklu ar drabužiu;

43.4. jeigu yra kabančių arba nudegusių elektros laidų ir kol nėra aišku, kad laidais neteka srovė, reikia elgtis taip, tarsi prie jų prijungta įtampa ir imtis atitinkamų saugumo priemonių.

44. Vaistai ir kitos pirmos pagalbos priemonės turi būti pirmos pagalbos vaistinėlėse. Vaistinėlių vieta turi būti žinoma visiems darbuotojams.

VIII. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU UŽ CENTRO RIBŲ

45. Darbuotojai už Centro teritorijos ribų privalo vadovautis kelių eismo taisyklių reikalavimais:

45.1. pėstieji privalo eiti šaligatviu ar pėsčiųjų taku dešine puse. Jei šaligatvio, kelkraščio, tako nėra ar jais eiti negalima, eiti viena eile važiuojamos dalies, aikštės pakraščiu būti labai atsargiam;

45.2. kelkraščiu ar važiuojamos dalies pakraščiu pėstieji turi eiti prieš transporto važiavimo kryptį;

45.3. asmenims, važiuojantiems dviračiu, leidžiama judėti viena eile dešiniuoju važiuojamosios dalies, aikštės pakraščiu, transporto judėjimo kryptimi.

46. Keleiviams leidžiama įlipti į transporto priemonę, išlipti tik transporto priemonei visai sustojus.

47. Darbuotojams, dirbant kitoje įmonėje/įstaigoje, tų įmonių vadovai organizuoja darbą taip, kad būtų garantuota jų sauga ir sveikata, nesvarbu, kurio darbdavio žinioje darbuotojai dirba.

48. Kad apsaugoti darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų, profesinių ligų, darbdaviai koordinuoja savo veiksmus ir informuoja vienas kitą bei darbuotojus apie galimus pavojus ir riziką darbe.

49. Jei Centre bet kokius darbus pagal tiesiogines sutartis su Centru atlieka kelios organizacijos, Centro direktorius, kartu su šių organizacijų vadovais, privalo parengti bendrą darbų grafiką ir bendras darbuotojų saugos ir sveikatos priemones, patvirtintas darbdavių.

IX. KITI DARBUOTOJUI AKTUALŪS SU DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATA CENTRE SUSIJĘ KLAUSIMAI

50. Darbuotojas, atliekantis bet kokius su Centru veikla susijusius darbus, gali dirbti tik tą darbą, kurį saugiai atlikti jis yra apmokytas bei instruktuos.

51. Aptarnauti pavojingus įrenginius, kurių eksploatavimas yra reglamentuojamas specialiomis taisyklėmis, gali darbuotojas, turintis atitinkamą galiojantį kvalifikacijos pažymėjimą ir atestuotas.

52. Kai sandėliuojami didesni prekių, medžiagų ar bet kokių reikmenų kiekiai, sandėliuoti galima vadovaujantis sandėliavimo schemomis, kurias nurodo Centro direktorius.

53. Darbuotojui negalima palikti darbo vietos be Centro direktoriaus leidimo.

54. Darbuotojas Centro teritorijoje privalo vadovautis kelių eismo taisyklių reikalavimais ir saugotis važiuojančio transporto.

55. Darbuotojas turi žinoti pagrindinius saugos ženklus. Draudžiamųjų, įspėjamųjų ir nurodančiųjų ženklų ir užrašų vykdymas yra privalomas.

56. Prieš uždarant ir užrakinant patalpas, įsitikinti, ar visi įrenginiai ir komunikacijos atjungtos nuo elektros įtampos ir patalpose nėra žmonių.

57. Draudžiama į Centro teritoriją nešti alkoholinius gėrimus, būti Centre bei dirbti neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotinių, toksinių ar kitokių medžiagų.

58. Centro direktoriui negali duoti nurodymų darbuotojui, prieštaraujančių darbų saugos įstatymams ir instrukcijoms.

59. Nenaudoti benzino, tirpiklių, emulsijų bei kitų aktyvių ir pavojingų medžiagų asmens higienos tikslams, darbo drabužių skalbimui, įrenginių bei įrankių valymui.

60. Darbuotojui darbo metu tenka pakelti ir pernešti krovinius. Tam, kad darbuotojas nepakenktų savo sveikatai, turi būti darbuotojo saugai ir sveikatai įvertintas pavojus.

61. Būtina atsižvelgti į krovinio ir darbo vietos pobūdį bei reikiamas fizines pastangas, darbuotojo fizines galimybes, norminius reikalavimus, taip pat į bendrąsias darbo sąlygas ir kitus galimus veiksnius, numatytus 2006 m. spalio 23 d. patvirtintame LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir LR sveikatos apsaugos ministerijos Įsakyme Nr. A1-293/V-869 „Dėl darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų tvarkant krovinius rankomis patvirtinimo“.

62. Elektros įrenginių metaliniai korpusai turi būti įžeminti (įnulinti).

63. Esant netoli nukritusio ant žemės laido, žengus žingsnį ir pastačius kojas ant žemės dviejuose taškuose, kur yra skirtingi potencialai, žmogus yra veikiamas „žingsnio įtampos“. Iš tos zonos reikia išeiti šokinėjant ant vienos kojos arba nuo kojos ant kojos (neliesti žemės vienu metu abiem kojom).

64. Valgyti galima valgykloje arba specialiai tam tikslui skirtose vietose. Negalima saugoti maisto produktų darbo vietoje, rūbinėse ir kitose patalpose.

65. Teritorija, patalpos turi būti švarios, tvarkingos, reguliariai valomos, šiukšlės išgabenamos.

66. Pagrindiniai civilinės saugos reikalavimai:

66.1. darbuotojas privalo žinoti kaip elgtis katastrofų, stichinių nelaimių arba kitais atvejais. Apie galimas civilinės saugos situacijas darbuotojai įspėjami signalu „Dėmesio visiems!“. Tai įspėjamasis garso signalas, skelbiamas įjungiant Centro sirenas, laivų, garvežių ir automobilių garsinius signalus. Pagal šį signalą būtina kiekvienam darbuotojui įjungti radijo ir televizijos imtuvus, per kuriuos bus perduotas skubus žodinis pranešimas apie susidariusią padėtį;

66.2. galimi žodiniai pranešimai:

66.2.1. „Dėmesio! Kalba civilinės saugos tarnyba. Oro pavojus!“. Signalas skelbiamas, esant prieš užpuolimo grėsmei;

66.2.2. „Dėmesio! Kalba civilinės saugos tarnyba. Radiacinis pavojus!“. Darbuotojai, išgirdę šį signalą, privalo užsidėti respiratorius, o jeigu jų neturi – užsirišti marlės raiščius, pasirūpinti maisto ir vandens atsargomis;

66.2.3. „Dėmesio! Kalba civilinės saugos tarnyba. Cheminis pavojus!“. Skubiai užsidėti dujokautes, vatos-marlės raiščius, odos apsaugojimo priemones ir eiti į slėptuvę;

66.2.4. „Dėmesio! Kalba civilinės saugos tarnyba. Uragano pavojus!“. Pučiant uraganiniam vėjui, nukenčia elektros tiekimo linijos ir pastatai, todėl siaučiant uraganiniam vėjui, darbuotojai turi uždaryti pastatų duris, langus, apriboti judėjimą;

66.2.5. „Dėmesio! Kalba civilinės saugos tarnyba. Oro pavojus atšaukiamas!“. Šis signalas skelbiamas prieš užpuolimo grėsmę praėjus.

Instrukcijos projektą parengė UAB „Saugotyra“